

We gaan smurfen!

Filosoferen met kinderen over taal

© Fabien van der Ham | www.filosofvaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosofvaardig.nl.

Thema

Taal

Doelgroep

Vanaf zes jaar

Gespreksduur

45-60 minuten

Gespreksdoel

De kinderen laten nadenken over taal, waardoor hun taalinzicht en taalgevoel groter wordt.

Vorbereiding

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosofvaardig.nl/downloads

Zet het Kidsweek artikel “Matteo (8) bedenkt nieuw woord” klaar op het digibord of tablet. Je vindt het door in google ‘kidsweek Matteo’ in te typen. Maar zet het digibord nog niet aan.

Benodigde materialen

Kleine briefjes

Start: vandaag gaan we smurfen!

Vertel de kinderen dat jullie vandaag gaan smurfen (filosoferen dus, maar dat zeg je niet). De kinderen kijken je vast raar aan. Kunnen ze raden wat je bedoelt? Laat ze vragen stellen om erachter te komen en geef antwoorden waarbij je woorden vervangt door smurfvarianten. Bijvoorbeeld:

Kind: Huh, smurfen, wat bedoel je?

Leerkracht: Nou, we gaan smurfen over taal.

Kind: Wat is dat?

Leerkracht: Dat je taal van alle kanten gaat besmurfen. We hebben het dus niet over spelling of al die andere smurfsels waar we normaal bij taal over praten maar bijvoorbeeld over de vraag: hebben we wel zoveel smurfen nodig in onze taal?

Etc.

Als je zo een paar minuten een gesprek hebt gevoerd, vraag je je hardop af of het eigenlijk nodig is om zoveel woorden te hebben als wij hebben, want de smurfen gebruiken voor heel veel woorden een smurfwoord en ze begrijpen elkaar toch. Dus:

Hebben we alle woorden nodig? Praat er met de kinderen over.

Ik heb er geen woorden voor

De smurfen gebruiken een stuk minder woorden dan wij. Maar veel mensen vinden dat er soms niet genoeg woorden zijn om te zeggen wat je wil. Als je heel boos bent bijvoorbeeld, hoe omschrijf je dat dan?

Soms heb je iets bedacht waar nog geen woord voor is, bijvoorbeeld een speciale manier van juichen bij een doelpunt. Weten de kinderen iets waar geen woord voor is?

Praat er met de kinderen over.

Laat ze daarna in tweetallen iets bedenken waar nog een woord voor moet komen. Het woord dat ze hiervoor verzinnen, moeten ze op een briefje schrijven en inleveren.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

'Ik heb soms niet genoeg taal. Dan wil ik 'hou op' of zo zeggen maar dan weet ik niet wat ik wil zeggen en dan ga ik ineens schelden. Dat is als ik echt heel erg kwaad ben. Dan kan ik geen gewone woorden vinden.'

Criteria voor nieuwe woorden maken

Schrijf een paar onzinwoorden op het bord, zoals favoeka, prila of boraklaxi. Vraag of deze woorden aan de Nederlandse taal kunnen worden toegevoegd. Waar moet een goed woord aan voldoen?

Schrijf de criteria op het bord. Punten die bijvoorbeeld genoemd worden zijn:

- Je moet het kunnen uitspreken
- Het moet niet te veel op iets anders lijken
- Het moet bij de betekenis passen
- Etc.

Woordenkeuring

Pak nu de briefjes met de zelfbedachte woorden er weer bij. Kijk welke woorden aan de criteria voldoen en welke niet. Kies vervolgens met de kinderen uit alle woorden die ze goed vond het beste woord door te stemmen.

Filosofisch gesprek: wie is de baas van taal?

Nu heeft de groep dus een nieuw woord bedacht. Een mooi woord dat we nodig hebben in onze taal. Bespreek de volgende vragen. Deze verdiepen zich steeds verder vanuit ons concrete beginpunt naar onze hoofdvraag.

- Hoe kunnen we zorgen dat iedereen dit woord gaat gebruiken?
- Mag iedereen nieuwe woorden maken?
- Kun je gewoon je eigen woorden maken?
- Waar komen nieuwe woorden vandaan?
- Hoe zouden de allereerste woorden zijn ontstaan?
- Waarom zijn er woorden voor stomme dingen?
- Kun je woorden verbieden?
- Mogen kinderen taal veranderen? En juffen of meesters? Beroemde mensen? Politici?
- Wie is de baas van taal?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Afsluiting

Vertel ter afsluiting over de Italiaanse Matteo die een nieuw woord bedacht. Dat woord staat nu in het Italiaanse woordenboek. Laat het Kidsweek artikel zien. Hoe kan de groep zorgen dat hun bedachte woord in het woordenboek komt? Zou er een groep kinderen in Nederland zijn die dat gaat lukken?

“ ‘Iedereen mag woorden bedenken, want als je niks kan zeggen dan besta je niet.’

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads